

2 Financiële kengetallen

Oriëntatie

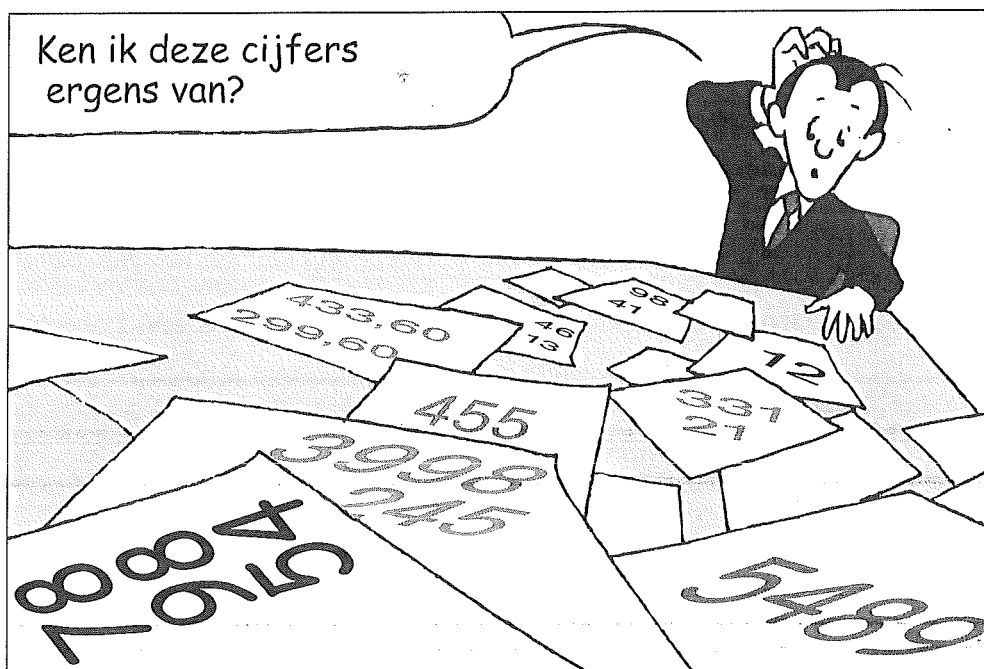
In hoofdstuk 1 heb je kennism gemaakt met de liquiditeitsbalans van een bedrijf. Vanuit de liquiditeitsbalans ga je een aantal kengetallen berekenen. Een kengetal is meestal een getal dat de verhouding tussen twee factoren aangeeft. Een kengetal in het weer is bijvoorbeeld de hoeveelheid neerslag per dag of per week.

In dit hoofdstuk beoordelen we de liquiditeitspositie van een bedrijf. Dit doen we met de kengetallen "current ratio", "quick ratio" en "werkkapitaal". Met behulp van deze kengetallen kun je een bedrijf analyseren. Je kunt hiermee:

- een periodevergelijking maken: je vergelijkt kengetallen van vorig jaar met de kengetallen van dit jaar. Dit noem je de interne bedrijfsvergelijking;
- een bedrijfsvergelijking maken: je vergelijkt de cijfers van het eigen bedrijf met die van andere bedrijven. Dit is de externe bedrijfsvergelijking;
- een budgetvergelijking maken: je vergelijkt het budget of het begrote bedrag met de werkelijk gerealiseerde cijfers.

Kengetallen zijn nuttig voor het maken van een financiële analyse. Je moet er steeds op bedacht zijn dat het in dit geval gaat om het vergelijken van momentopnames binnen een bedrijf. Als je verder een vergelijking maakt met de opgestelde budgetten of begrotingscijfers, is het ook belangrijk om te kijken naar de veronderstellingen die aan het budget of begroting ten grondslag liggen. Nadat de kengetallen current ratio, quick ratio en werkkapitaal zijn besproken, krijg je een toelichting op de begrippen "gemiddeld debiteurensaldo", "omloopsnelheid" en "solvabiliteit".

Fig. 2.1

Leerdoelen

Na bestudering van dit hoofdstuk kun je:

- de financiële kengetallen current ratio, quick ratio en werkkapitaal berekenen en beoordelen;
- de omloopsnelheid, de omzetduur en het gemiddeld debiteurensaldo berekenen;
- het begrip solvabiliteit omschrijven en dit toepassen.

2.1 Current ratio

De accountant heeft de liquiditeitsbalans opgesteld voor JenS Corner. We gaan nu kijken wat je ermee kunt doen. Op de eerste plaats bereken je de *current ratio*. De current ratio geeft een goede indruk van de liquiditeitspositie van het bedrijf. Om de current ratio te berekenen kijk je naar de verhouding tussen de vlottende activa en het vreemd vermogen op korte termijn. De balans van JenS Corner staat in figuur 2.2 weergegeven.

Fig. 2.2
Balans van JenS Corner

Activa		Passiva	
Vaste activa		Eigen vermogen	€ 78.500,-
Gebouwen	€ 200.000,-	Vreemd vermogen	
Inventaris	- 60.000,-	op lange termijn	€ 210.000,-
Vlottende activa		op korte termijn	- 19.500,-
Vorraden	€ 25.000,-	Totaal vermogen	
Debiteuren	- 7.500,-	€ 308.000,-	
Kas/Bank	- 15.500,-		
Totaal vermogen	€ 308.000,-		

De formule voor de berekening van de current ratio luidt:

$$C.R. = \frac{\text{vlottende activa}}{\text{vreemd vermogen op korte termijn}}$$

Voor JenS Corner is dit: € 48.000,- / € 19.500,- = 2,46.

Wat kun je met deze uitkomst doen? Het betekent dat er tegenover elke € 2,46 aan vlottende activa een bedrag van € 1,- aan vreemd vermogen op korte termijn staat. De conclusie hiervan is dat de liquiditeit van JenS Corner *op dit moment* goed is. Het bedrijf kan gemakkelijk aan de verplichtingen op korte termijn voldoen.

Een exacte norm voor de current ratio is niet aan te geven. We beschouwen een verhouding die hoger ligt dan 2 als ruim voldoende. In vergelijking met deze norm is de liquiditeit van dit bedrijf goed.

2.2 Quick ratio

Dit kengetal lijkt veel op de current ratio. Het verschil met de current ratio is echter dat bij de *quick ratio* de voorraad niet wordt meegerekend. Wanneer bijvoorbeeld de voorraad voor een groot deel bestaat uit grondstof voor productie binnen het bedrijf, draagt het weinig bij aan de liquiditeit van het bedrijf. De grondstof moet eerst zijn omgezet in eindproduct, voordat er geld kan vrijkomen uit verkoop. Omdat de voorraad voor een lange termijn vastligt, neem je ze niet mee bij de berekening van de quick ratio.

Voor de berekening van de quick ratio bestaan twee methoden die nagenoeg aan elkaar gelijk zijn.

Methode 1

Je berekent de verhouding tussen vlottende activa zonder de voorraden en het vreemd vermogen op korte termijn. Dit levert de volgende formule op.

$$\frac{\text{vlottende activa} - \text{voorraden}}{\text{vreemd vermogen op korte termijn}}$$

Voor JenS Corner wordt dit: $(\text{€ } 48.000,- - \text{€ } 25.000,-) / \text{€ } 19.500,- = 1,18$.

Methode 2

Je kunt de formule ook als volgt omschrijven.

$$Q.R. = \frac{\text{debiteuren} + \text{liquide middelen}}{\text{vreemd vermogen op korte termijn}} = \text{quick ratio}$$

Dit levert $(\text{€ } 7.500,- + \text{€ } 15.000,-) / \text{€ } 19.500,- = 1,18$ als uitkomst op.

Voor de quick ratio houd je de norm van 1 aan. Ook de berekening van de quick ratio geeft aan dat de liquiditeit van JenS Corner geen probleem oplevert. Omdat de winkelvoorraad ook meetelt, ga je uit van de current ratio.

2.3 Omloopsnelheid en omzetsnelheid

Voor een winkel, en dus ook voor JenS Corner, is het belangrijk dat de voorraad snel wordt verkocht. Er mogen maar weinig artikelen lang in de winkel blijven liggen. Dit levert renteverlies op en de kans dat het artikel lager geprijsd de winkel verlaat, wordt steeds groter. Voor sommige producten bestaat zelfs kans op bederf. Met andere woorden: de *omloopsnelheid* (en dan het liefst een hoge) is erg belangrijk.

De omloopsnelheid wordt meestal per jaar berekend. Het geeft de verhouding aan tussen de jaarmzet en de gemiddelde waarde van de voorraad. Je moet erop letten dat steeds dezelfde eenheid wordt gebruikt. De formule is als volgt.

$$\text{omloopsnelheid} = \frac{\text{waarde van de totale inkoop} \text{ (per jaar)}}{\text{inkoopwaarde van de gemiddelde voorraad}}$$

Hoe hoger de omloopsnelheid is, hoe beter het is voor het bedrijf. Als JenS Corner elk jaar voor een bedrag van € 550.000,- aankoopt en de gemiddelde waarde van de voorraad € 48.000,- bedraagt, is de omloopsnelheid ($\text{€ } 550.000,- / \text{€ } 48.000,- =$) 11,46, afgerond 11,5.

De omloopsnelheid neemt toe door een hogere waarde aan inkoop per jaar en door een lagere waarde van de gemiddelde voorraad. Door leveranciers vaker te laten afleveren kunnen Jan en Simone de voorraad laag houden. Dit brengt echter hogere bestelkosten met zich mee.

Je kunt de omloopsnelheid ook berekenen door uit te gaan van de verkoopwaarde. Je deelt dan de totale omzet per jaar door de verkoopwaarde van de gemiddelde voorraad. De omzet per jaar is de totale verkoop over een jaar.

Naast de omloopsnelheid kennen we de *omzetduur*. Je krijgt hiermee een indruk van de tijd die een artikel gemiddeld in het bedrijf aanwezig is. De formule luidt:

$$\text{omzetduur} = \frac{\text{aantal dagen per jaar}}{\text{omloopsnelheid}} = \frac{365}{\text{omloopsnelheid}}$$

De omzetduur van JenS Corner is $365 / 11,5 = 31,7$. De artikelen van Simone en Jan liggen gemiddeld bijna 32 dagen in de zaak.

Je kunt een aantal conclusies trekken uit de vergelijking van omloopsnelheid en omzetduur.

- De omloopsnelheid neemt toe als de omzetduur afneemt.
- Hoe lager de omzetduur, hoe hoger de omloopsnelheid.

2.4 Werkkapitaal

Er is nog een manier om de liquiditeitspositie van een bedrijf te berekenen, namelijk door de hoogte van het *werkkapitaal* te berekenen. Je kunt het werkkapitaal op twee manieren omschrijven.

Methode 1

werkkapitaal = vlottende activa - vreemd vermogen op korte termijn

Methode 2

werkkapitaal = eigen vermogen + vreemd vermogen op lange termijn - vaste activa

De twee methoden leveren hetzelfde resultaat op.

Fig. 2.3

Het zoeken naar het werkkapitaal kan veel inspanning kosten.

In figuur 2.4 zie je nogmaals de balans van JenS Corner.

Fig. 2.4

Balans van JenS Corner

Activa		Passiva	
Vaste activa		Eigen vermogen	€ 78.500,-
Gebouwen	€ 200.000,-	Vreemd vermogen	
Inventaris	- 60.000,-	op lange termijn	€ 210.000,-
Vlottende activa		op korte termijn	- 19.500,-
Vorraden	€ 25.000,-		
Debiteuren	- 7.500,-		
Kas/Bank	- 15.500,-		
Totaal vermogen	€ 308.000,-	Totaal vermogen	€ 308.000,-

We gaan beide methoden toepassen op JenS Corner.

Het werkkapitaal volgens methode 1: € 48.000,- - € 19.500,- = € 28.500,-.

Het werkkapitaal volgens methode 2: € 78.500,- + € 210.000,- - € 260.000,- = € 28.500,-.

Een hoog werkkapitaal geeft aan dat het bedrijf een goede liquiditeit heeft. Als het bedrijf veel liquide middelen heeft en weinig schulden bij leveranciers, is er een hoog bedrag aan werkkapitaal en zijn er gunstige ratio's. De hoogte van de voorraden hangt vaak samen met de hoogte van schulden aan afnemers.

Vorraden moeten zo laag mogelijk zijn, dus ook bij JenS Corner. Immers, bij een snelle verkoop nemen de liquide middelen ook toe.

We hadden de conclusie getrokken dat de liquiditeit van JenS Corner goed was. Ook de hoogte van het werkkapitaal is ruim voldoende. Er is een rekenkundig verband tussen de current ratio en het werkkapitaal. Het werkkapitaal is even

groot als het verschil tussen de teller en de noemer bij de berekening van de current ratio.

De teller van de current ratio bedroeg € 48.000,-, de noemer is € 19.500,-. Het verschil tussen deze twee is € 28.500,-, precies het werkkapitaal!

2.5 Gemiddeld debiteurensaldo

Voor Jan en Simone is het belangrijk te weten hoeveel rekeningen ze nog moeten betalen en dat de afnemers binnen de gestelde tijd betalen. Om dit te beheersen bereken je het *gemiddeld debiteurensaldo*.

Er is een duidelijk verschil met de post Debiteuren op de balans. De post Debiteuren is een momentopname, in deze paragraaf gaat het echter om het gemiddelde over een bepaalde periode. Het gemiddeld debiteurensaldo wordt bepaald door de hoogte en de duur van de debiteuren.

Voorbeeld

Stel je voor dat je in één jaar elke dag voor € 100,- aan afnemers op krediet verkoopt en het duurt gemiddeld veertien dagen voordat er wordt betaald. Dan is het gemiddeld debiteurensaldo gelijk aan € 1.400,-. Elke dag krijg je de vordering van veertien dagen geleden binnen.

Voorbeeld

Als je gedurende vier maanden in totaal voor f 240.000,- op krediet verkoopt en het duurt gemiddeld dertig dagen voordat de afnemers betalen, is het gemiddeld debiteurensaldo als volgt.

$$D.S. = \frac{\text{omzet op krediet}}{365} \times \text{gemiddelde kredietduur} = \text{gemiddeld debiteurensaldo}$$

$$\text{dus: } \frac{€ 240.000,-}{365} \times 30 = € 19.726,-$$

Voor een goed liquiditeitsbeheer van het bedrijf is het belangrijk dat de uitstaande rekeningen tijdig worden betaald. Zodra betaling plaatsvindt, nemen de liquide middelen toe en uit deze liquide middelen betaal je de lopende uitgaven. Als de debiteuren hun rekeningen niet op tijd betalen, ben je eigenlijk hún geldschieter. Dit levert jou alleen renteverlies op.

Ook voor Jan en Simone is het belangrijk dat de klanten hun rekeningen snel betalen. De omzet op krediet schatten we per jaar op een bedrag van € 42.500,-. De gemiddelde kredietduur is 21 dagen.

Het gemiddeld debiteurensaldo wordt:

$$\frac{€ 42.500,-}{365} \times 21 = € 2.445,20$$

Door zo weinig mogelijk op krediet te verkopen en door de kredietduur zo veel mogelijk te beperken, houd je het debiteurensaldo laag.

2.6 Solvabiliteit

3 verschillende soorten

Tot nu toe hebben we het gehad over de liquiditeit: het vermogen van het bedrijf om op korte termijn aan de betalingsverplichtingen te voldoen. Naast liquiditeit kennen we het begrip *solvabiliteit*. Hier gaat het om de *beoordeling* van het vermogen van het bedrijf om aan de schulden op lange termijn te voldoen. De solvabiliteit zegt iets over de omvang van het eigen vermogen in het bedrijf. Hoe hoger de solvabiliteit, hoe meer eigen vermogen er naar verhouding in het bedrijf aanwezig is. De meest gebruikelijke manier om de solvabiliteit van een bedrijf te berekenen is deze.

$$\textcircled{1} \quad \text{Solv.} = \frac{\text{eigen vermogen}}{\text{totaal vermogen}} \times 100\% = \text{solvabiliteit}$$

Voor de balans van JenS Corner wordt dit € 78.500,- / € 308.000,- x 100 = 25,5%.

Dit betekent dat ruim een vierde van het totaal vermogen uit eigen vermogen bestaat.

liquidatiebalans

Een bepaalde solvabiliteit is voor de bank vereist bij verdere verstrekking van leningen. De vraag doet zich voor of de liquiditeitsbalans het juiste uitgangspunt is om de solvabiliteit te berekenen. Immers, het bedrijfsgebouw wordt in de balans steeds minder waard door afschrijving. Maar in werkelijkheid kan het (door de stijging van de waarde van het onroerend goed) juist flink *meer* waard worden. Het eigen vermogen van JenS Corner kan in werkelijkheid heel wat hoger zijn. Deze bedragen zie je terug in de *liquidatiebalans*. Je vindt hier de geschatte waarden van de activa bij een directe verkoop, dus bij een faillissement van het bedrijf. Voor JenS Corner zou deze balans er zoals in figuur 2.5 kunnen uitzien.

Activa		Passiva	
Vaste activa		Eigen vermogen	€ 78.500,- (€ 130.500,-)
Gebouwen	€ 200.000,- (€ 300.000,-)	Vreemd vermogen	
Inventaris	- 60.000,- (- 45.000,-)	op lange termijn	€ 210.000,- (€ 210.000,-)
Vlottende activa		op korte termijn	- 19.500,- (- 19.500,-)
Vorraden	€ 25.000,- (€ 10.000,-)		
Debiteuren	- 7.500,- (- 5.000,-)		
Kas/Bank	- 15.500,-		
Totaal vermogen	€ 308.000,- (€ 360.000,-)	Totaal vermogen	€ 308.000,- (€ 360.000,-)

Fig. 2.5 Balans van JenS Corner

②

De waarden bij liquidatie staan tussen haakjes aangegeven. Als je de solvabiliteit berekent op basis van de liquidatiebalans, vind je een percentage van € 130.500,- / € 360.000,- x 100 = 36,25%.

Dit percentage is belangrijker voor de bank dan de solvabiliteit, berekend op basis van de liquiditeitsbalans.

Het kan echter ook het omgekeerde effect hebben. Als door een slechte economische situatie of een slechte situatie in de bedrijfstak de verkoopwaarde van het bedrijf laag is, is de solvabiliteit juist ongunstiger.

Er is nog een manier om een indruk van de solvabiliteit te krijgen. Je berekent de verhouding tussen het totaal vermogen en het vreemd vermogen. In formule wordt dit:

③ Solv. = $\frac{\text{totaal vermogen}}{\text{vreemd vermogen}} = \text{solvabiliteit}$

*streefwaarde
tussen 1,5 en 2
= 33% 50%*

Voor JenS Corner wordt dit op basis van de liquiditeitsbalans:

$$€ 360.000,- / € 229.500,- = 1,57.$$

Op basis van de liquidatiebalans vind je een hoger percentage. Het totaal vermogen is hoger en het vreemd vermogen is, zoals je ziet, gelijk gebleven. Bereken deze getallen.

2.7 Afsluiting

In dit hoofdstuk zag je wat je met een opgestelde liquiditeitsbalans kunt doen. Je kunt een aantal belangrijke kengetallen uitrekenen. Deze kengetallen – de current ratio, de quick ratio en het werkkapitaal – zijn belangrijk voor het financieel beheer van het bedrijf.

Bij een goed liquiditeitsbeheer hoort ook een goed debiteurenbeheer. Immers, geld dat te laat binnenkomt, kost je altijd rente en levert daarnaast onzekerheid op.

De solvabiliteit die je op een aantal manieren kunt berekenen, speelt een belangrijke rol bij de beoordeling van de financieringsaanvraag. Hoe meer eigen vermogen, hoe meer zekerheid je de bank kunt bieden. De solvabiliteit kun je het beste uitrekenen op basis van de liquidatiebalans, omdat deze de werkelijke waarden van een bedrijf weergeeft.

2.8 Vragen

- 1 Wat is het verschil tussen een interne bedrijfsvergelijking en een externe bedrijfsvergelijking?
- 2 Geef de formule voor de berekening van de current ratio.
- 3 Wanneer is de current ratio ruim voldoende?
- 4 Geef de formule voor de berekening van de quick ratio.
- 5 Wanneer is de quick ratio voldoende?
- 6 Bereken de omloopsnelheid als een bedrijf aan inkoop jaarlijks € 600.000,- uitgeeft en de gemiddelde waarde van de voorraad € 50.000,- bedraagt.

- 7 Hoe bereken je de omzetsduur?
- 8 Geef de methoden waarmee je het werkkapitaal kunt berekenen.
- 9 Wat betekent een hoog werkkapitaal voor een bedrijf?
- 10 Bereken het gemiddeld debiteurensaldo als een bedrijf jaarlijks € 50.000,- omzet op krediet heeft en de gemiddelde krediettermijn 25 dagen bedraagt.
- 11 Hoe bereken je de solvabiliteit van een bedrijf?
- 12 Wat is de betekenis van de solvabiliteit voor een bedrijf?
- 13 Wat geeft een liquidatiebalans weer?
- 14 Gegeven is de volgende liquiditeitsbalans (figuur 2.6).

Fig. 2.6

Activa		Passiva	
Vaste activa		Eigen vermogen	€ 608.000,-
Gebouwen	€ 848.000,-	Vreemd vermogen lang	
Inventaris	- 392.000,-	Hypotheek	€ 800.000,-
Vlottende activa		Vreemd vermogen kort	
Voorraden	€ 276.000,-	Krediet	€ 232.000,-
Debiteuren	- 260.000,-	Crediteuren	- 220.000,-
Kas/Bank	- 84.000,-		
Totaal vermogen	€ 1.860.000,-	Totaal vermogen	€ 1.860.000,-

Gevraagd:

- a Bereken en beoordeel de current ratio.
 - b Bereken en beoordeel de quick ratio.
 - c Bereken en beoordeel het werkkapitaal.
 - d Bereken en beoordeel de solvabiliteit.
- 15 Over 2000 zijn van een doe-het-zelfzaak de volgende gegevens bekend.
 Omzet: € 900.000,-
 Brutowinst: 38% van de omzet
 Voorraden op 01-01-2000: € 150.000,-
 Voorraden op 31-12-2000: € 160.000,-
- Bereken de omloopsnelheid in 2000.